

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [ATHANASIOS RANTOS]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 15. decembrī¹

Lieta C-545/21

ANAS SpA
pret

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti

(Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Struktūrfondi – Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) – Regula (EK) Nr. 1083/2006 – 2. panta 7. punkts – “Neatbilstības” jēdziens – Rīcība, kas saimnieciskās darbības subjektam, iespējams, dod priekšrocību iepirkuma procedūrā – 98. panta 1. un 2. punkts – Dalībvalstu veiktās finanšu korekcijas – Būvdarbu publiskā iepirkuma līgumi – Direktīva 2004/18/EK – 45. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkts – Fakultatīvi izslēgšanas pamati – Nopietns pārkāpums saistībā ar profesionālo darbību

Ievads

1. Šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi *Tribunale amministrativo per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) saistībā ar strīdu starp sabiedrību *Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA* (turpmāk tekstā – “ANAS”) un *Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti* (Infrastrukturā un transporta ministrija, Itālija) par tās lēmumu atgūt summas, kas tika samaksātas ANAS saistībā ar projektu veikt Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzfinansētus būvdarbus, jo tika pieļautas neatbilstības publiskā iepirkuma rīkošanā.

2. Būtībā iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi vispirms attiecas uz jēdziena “neatbilstība” interpretāciju Regulas (EK) Nr. 1083/2006² izpratnē, ņemot vērā iepirkumu komisijas korupcijas mēģinājumus vai darbības saistībā ar tādu būvdarbu veikšanu, kas tiek finansēti no Savienības budžeta, tālāk uz Direktīvas 2004/18/EK³ 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta transponēšanu Itālijas tiesībās saistībā ar noteikumiem par pretendenta izslēgšanu no iepirkuma procedūras un visbeidzot – uz piemērojamās finanšu korekcijas apmēra aprēķināšanas kritērijiem, ja ir tikusi pieļauta neatbilstība.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Padomes Regula (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV 2006, L 210, 25. lpp.).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 1083/2006

3. Regulas Nr. 1083/2006 1. pantā “Priekšmets” ir noteikts:

“Šajā regulā ir paredzēti vispārīgi noteikumi, kas reglamentē [ERAF], Eiropas Sociālo fondu (ESF) (turpmāk – “struktūrfondi”) un Kohēzijas fondu, neskarot īpašus noteikumus, kas paredzēti Regulās (EK) Nr. 1080/2006⁴, (EK) Nr. 1081/2006⁵ un (EK) Nr. 1084/2006⁶.

Ar šo regulu nosaka mērķus, ko struktūrfondi un Kohēzijas fonds (turpmāk – “fondi”) palīdz sasniegt, dalībvalstu un reģionu atbilstības kritērijus saistībā ar šiem fondiem, pieejamos finanšu līdzekļus un to piešķiršanas kritērijus.

Ar šo regulu nosaka kohēzijas politikas jomu, tostarp kārtību, kā nosaka Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes kohēzijas jomā, valsts stratēģisko ietvardokumentu un procesu izskatīšanai Kopienas līmenī.

Tālab šajā regulā ir paredzēti principi un noteikumi par partnerību, plānošanu, izvērtēšanu, vadību, tostarp finanšu pārvaldību, uzraudzību un kontroli, pamatojoties uz dalībvalstu un Komisijas dalītu atbildību.”

4. Saskaņā ar šīs regulas 2. panta 7. punktu:

“Šajā regulā termini lietoti turpmāk norādītajā nozīmē:

[..]

7) “neatbilstība”: jebkurš Kopienas tiesību aktu pārkāpums, kas noticis saimnieciskās darbības subjekta darbības vai bezdarbības dēļ un kas rada vai varētu radīt kaitējumu Eiropas Savienības vispārējam budžetam, prasot no vispārējā budžeta segt nepamatotu izdevumu daļu.”

5. Saskaņā ar minētās regulas 9. panta 5. punktu:

“Fondu finansētās darbības atbilst Līgumam un saskaņā ar to pieņemtajiem tiesību aktiem.”

6. Šīs pašas regulas 70. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

“Dalībvalstis ir atbildīgas par darbības programmu vadību un kontroli, jo īpaši veicot šādus pasākumus:

[..]

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 5. jūlijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr. 1783/1999 atcelšanu (OV 2006, L 210, 1. lpp.).

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 5. jūlijs) par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr. 1784/1999 atcelšanu (OV 2006, L 210, 12. lpp.).

⁶ Padomes Regula (2006. gada 11. jūlijs) par Kohēzijas fonda izveidi un Regulas (EK) Nr. 1164/94 atcelšanu (OV 2006, L 210, 79. lpp.).

- b) nepieļaujot, konstatējot un labojot neatbilstības un atgūstot nepamatoti izmaksātās summas, attiecīgos gadījumos kopā ar kavējuma procentiem. Dalībvalstis par šo ziņo Komisijai un pastāvīgi informē Komisiju par administratīvo procedūru un tiesvedības gaitu.”

7. Regulas Nr. 1083/2006 98. pantā ir paredzēts:

“1. Pirmām kārtām dalībvalstu pienākums ir izmeklēt neatbilstības, pamatojoties uz jebkurām ievērojamām atkāpēm, kas attiecas uz darbību vai darbības programmu īstenošanas vai kontroles būtību vai apstākļiem un veicot vajadzīgās finanšu korekcijas.

2. Dalībvalsts veic vajadzīgās finanšu korekcijas saistībā ar konkrētām vai sistemātiskām neatbilstībām, kas konstatētas darbībās vai darbības programmās. Dalībvalsts veiktās korekcijas izpaužas kā visa vai daļēja valsts ieguldījuma darbības programmā atcelšana. Dalībvalstis ņem vērā nelikumību būtību un smagumu, kā arī Fondam radītos finanšu zaudējumus.

[..]”

Direktīva 2004/18

8. Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu:

“Dalību līgumā var atteikt tādām komersantam, kas:

[..]

- d) ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā, kurš apstiprinājies jebkādā veidā, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt.”

Itālijas tiesības

9. 2006. gada 12. aprīļa *decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 163 par būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu publiskā iepirkuma kodeksa izveidi atbilstoši Direktīvām 2004/17/EK un 2004/18/EK)⁷ 38. panta 1. punkta c) un f) apakšpunktā ir noteikts:

“No dalības koncesiju un būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās ir izslēgtas un nevar piedalīties kā apakšuzņēmēji, kā arī nevar noslēgt ar tiem saistītus līgumus personas:

[..]

- c) attiecībā uz kurām ir stājies spēkā notiesājošs tiesas spriedums, negrozāms notiesājošs nolēmums krimināllietā vai spriedums par soda piemērošanu saskaņā ar lietas dalībnieka prasījumiem atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 444. pantam par smagiem profesionālās ētikas pārkāpumiem, kas rada kaitējumu valstij vai Kopienai; katrā ziņā izslēgšanas iemesls ir spēkā stājies notiesājošs tiesas spriedums par vienu vai vairākiem noziegumiem, kas saistīti ar

⁷ 2006. gada 2. maija *GURI* Nr. 100 kārtējais pielikums, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Leģislatīvais dekrēts Nr. 163/2006”. Šis dekrēts, kas ir piemērojams pamatlīdētā, tika atcelts ar 2016. gada 18. aprīļa *decreto legislativo n. 50 – Codice dei contratti pubblici* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 50 – Publisko iepirkumu kodekss; 2016. gada 19. aprīļa *GURI* Nr. 91 kārtējais pielikums).

līdzdalību kriminālā organizācijā, korupciju, krāpšanu vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā noteikts Kopienas tiesību aktos – proti, Direktīvas 2004/18/EK 45. panta 1. punktā;

[..]

- f) kuras saskaņā ar līgumslēdzējas iestādes pamatotu vērtējumu ir vainojamas nopietnā nolaidībā vai ļaunticībā, pildot līgumu, kuru tām piešķirusi līgumslēdzēja iestāde, kas publicējusi paziņojumu par paredzamo publisko iepirkumu, vai personas, kuras ir izdarījušas nopietnu pārkāpumu saistībā ar viņu profesionālo darbību, kas konstatēts, pamatojoties uz līgumslēdzējas iestādes rīcībā esošiem pierādījumiem.”

Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

10. Saskaņā ar Eiropas Komisijas apstiprināto valsts darbības programmu “Tikli un mobilitāte” 2007.–2013. gadam ANAS tika piešķirts finansējums autoceļa atjaunošanas projekta īstenošanai.

11. 2012. gadā slēgtā publiskā iepirkuma procedūrā, kas bija balstīta uz saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju, ANAS kā līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma līgumu šo būvdarbu izpildei piešķīra islaicīgai uzņēmumu apvienībai, kurā bija *Aleandri SpA* un *CCC Società Cooperativa*; starplaikā būvdarbi tika pabeigti.

12. Tā kā tika sākta kriminālizmeklēšana attiecīgi pret trim ANAS amatpersonām, no kurām divas amatpersonas bija konkursa komisijas locekļi, *Aleandri* un tā likumisko pārstāvi⁸, 2020. gadā Infrastruktūras un transporta ministrija izdeva rīkojumu par to summu atgūšanu, kuras tika izmaksātas ANAS minētā projekta finansēšanai, un paziņoja, ka vēl nesamaksātais atlikums nav jāmaksā, pamatojoties uz to, ka, piešķirot attiecīgā līguma slēgšanas tiesības, tika pieļauta krāpnieciska rakstura “neatbilstība” Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta, kā arī Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95⁹ 4. un 5. panta izpratnē.

13. Ar savu prasību ANAS lūdz iesniedzējtiesu atcelt šo lēmumu, apgalvojot, ka tā netika notiesāta¹⁰, ka nav neviena pierādījuma tam, ka *Aleandri* bija prettiesiski ieguvusi attiecīgā publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības, un ka neviens konkursa komisijas loceklis nav vainojams nepareizā rīcībā. Varētu piebilst, ka, tā kā attiecīgie būvdarbi tika pabeigti, neesot nekādas saiknes starp apgalvoto neatbilstību vai krāpšanu un no Savienības vispārējā budžeta finansētajiem izdevumiem.

14. Iesniedzējtiesa konstatē, ka attiecīgie būvdarbi tika atzīti par atbilstošiem, lai piešķirtu tiem finansējumu no Savienības vispārējā budžeta, ka tie tika veikti likumīgi un ka nav zināms, vai iepirkuma procedūru ir ietekmējusi rīcība, uz kuru attiecās minētā kriminālizmeklēšana. Tādējādi tā būtībā uzdod jautājumus par “neatbilstības” jēdzienu Regulas Nr. 1083/2006 izpratnē un par finanšu korekcijas aprēķināšanas noteikumiem, kas ir jāpieņem šādas neatbilstības dēļ, kā

⁸ Šajā izmeklēšanā ANAS amatpersona tika notiesāta par korupciju sarunu procedūrā, savukārt kriminālvajāšana pret citām iesaistītajām personām tika sākta iesniedzējtiesas nolēmuma iesniegšanas brīdī. Dažām ANAS amatpersonām it īpaši tika pārņemts tas, ka no izraudzītā uzņēmuma tās bija saņēmušas maksājumus, lai veicinātu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

⁹ Padomes Regula (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.).

¹⁰ ANAS turklāt apgalvo, ka spriedumam, ar ko tā un tās amatpersonas tika notiesātas par korupciju, nav papildu sodīšanas ietekmes, jo tas tika pieņemts, piemērojot sarunu procedūru.

arī par to, vai ar Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums par tāda pretendenta fakultatīvu izslēgšanu no dalības iepirkumā, kas ir izdarījis nopietnu pārkāpumu saistībā ar profesionālo darbību.

15. Šādos apstākļos *Tribunale amministrativo per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Regulas Nr. 1083/2006] 70. panta 1. punkta b) apakšpunkts, Regulas (EK) Nr. 1828/2006 ^[11] 27. panta c) punkts, [Konvencijas par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību, kura sagatavota, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3. pantu, un parakstīta Briselē 1995. gada 26. jūlijā ¹²,] 1. pants, Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punkts un [Direktīvas (ES) 2017/1371 ¹³] 3. panta 2. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka rīcība, kura teorētiski var dot saimnieciskās darbības subjektam priekšrocību iepirkuma procedūrā, vienmēr ietilpst jēdzienā “neatbilstība” vai “krāpšana”, tādējādi veidojot juridisku pamatu subsīdijas atsaukšanai arī tad, ja nav pilnībā pierādīts, ka minētā rīcība faktiski tika īstenota, proti, nav pilnībā pierādīts, ka tā ir bijusi noteicoša saņēmēja izvēlē?
- 2) Vai [Direktīvas 2004/18] 45. panta 2. punkta [pirmās daļas] d) apakšpunkts liedz tādu tiesību normu kā Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunkts, kas neļauj izslēgt no iepirkuma procedūras saimnieciskās darbības subjektu, kas ir mēģinājis ietekmēt līgumslēdzējas iestādes lēmumu pieņemšanas procedūru, jo īpaši, ja mēģinājums izpaudies kā dažu konkursa komisijas locekļu korupcija?
- 3) Ja atbilde uz vienu vai abiem iepriekš minētajiem jautājumiem ir apstiprinoša – vai iepriekš minētās tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tās vienmēr liek dalībvalstij atsaukt subsīdiju un Komisijai izdarīt finanšu korekciju 100 % apmērā, lai gan šīs subsīdijas ir katrā ziņā tikušas izmantotas to paredzētajam mērķim un būvdarbiem, kuri ir pieļaujami Eiropas finansējumā un praksē ir tikuši īstenoti?
- 4) Ja atbilde uz trešo jautājumu ir noliedzoša, proti, ja subsīdijas atsaukšana vai finanšu korekcija 100 % apmērā nav paredzēta, – vai pirmajā jautājumā minētās tiesību normas un samērīguma principa ievērošana ļauj noteikt subsīdijas atsaukšanu un finanšu korekciju, ņemot vērā Eiropas Savienības vispārējam budžetam faktiski nodarītos ekonomiskos zaudējumus? It īpaši – vai tādā situācijā kā pamatlietā *finanšu sekas* Regulas (EK) Nr. 1083/2006 [99]. panta 3. punkta izpratnē ¹⁴ var tikt noteiktas pēc vienotas likmes, piemērojot kritērijus, kas ir norādīti [Komisijas 2013. gada 19. decembra Lēmuma C(2013) 9527 ¹⁵ pielikuma “Pamatnostādnes par tādu finanšu korekciju noteikšanu, kuras publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumā Komisija veic attiecībā uz izdevumiem, ko finansē Savienība saskaņā ar dalīto pārvaldību” (turpmāk tekstā – “2013. gada pamatnostādnes”)] 2. sadaļā ietvertajā tabulā?”

16. Rakstveida apsvērumus iesniedza ANAS, Itālijas valdība un Komisija. Tiesa nolēma izskatīt lietu bez mutvārdu procesa atbilstoši tās Reglamenta 76. panta 2. punktam.

¹¹ Komisijas Regula (2006. gada 8. decembris), kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (OV 2006, L 371, 1. lpp.; labojums – OV 2007, L 45, 3. lpp.).

¹² OV 1995, C 316, 48. lpp. (turpmāk tekstā – “PIF konvencija”).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (OV 2017, L 198, 29. lpp.).

¹⁴ Iesniedzējtiesa kļūdaini atsaucas uz šīs regulas 98. panta 3. punktu. Skat. arī šo secinājumu 41. zemsvītras piezīmi.

¹⁵ Lēmums attiecībā uz pamatnostādņēm par tādu finanšu korekciju noteikšanu, kuras publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumā Komisija veic attiecībā uz izdevumiem, ko finansē Savienība saskaņā ar dalīto pārvaldību.

Juridiskā analīze

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

17. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1083/2006 70. panta 1. punkta b) apakšpunkts, Regulas Nr. 1828/2006 27. panta c) punkts, PIF konvencijas 1. pants, Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punkts un Direktīvas 2017/1371 3. panta 2. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz rīcību, kas, iespējams, dod priekšrocības saimnieciskās darbības subjektam līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir attiecināms “neatbilstības” vai “krāpšanas” jēdziens un tādējādi tie ir juridiskais pamats, kas attaisno subsīdijas atsaukšanu pat tad, ja šī rīcība vai tās ietekme uz atlases procedūru nav pilnībā pierādīta.

18. Iesākumā, lai gan iesniedzējtiesa atsaucas uz “neatbilstības” un “krāpšanas” jēdzienu, gluži tāpat kā Komisija arī es uzskatu, ka novērtējumā galvenokārt ir jānoskaidro, vai uz attiecīgo rīcību var attiecināt “neatbilstības” jēdzienu, kas ietver šaurāku, proti, “krāpšanas”, jēdzienu¹⁶. Turklāt pirmais prejudiciālais jautājums ir jāizskata ne tikai atbilstoši Regulas Nr. 1083/2006 70. panta 1. punkta b) apakšpunktam un Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punktam, uz kuriem ir atsaukusies iesniedzējtiesa, bet arī un galvenokārt – ņemot vērā šīs regulas 2. panta 7. punktu, kas attiecas uz “neatbilstības” jēdzienu¹⁷.

19. Ņemot to vērā, jāatgādina, ka Regulas Nr. 1083/2006 1. pantā it īpaši ir paredzēti darbību, kuras fondi atbalsta finansiāli, vadības, uzraudzības un kontroles noteikumi, pamatojoties uz dalībvalstu un Komisijas dalītu atbildību¹⁸. Varētu piebilst, ka it īpaši saskaņā ar šīs regulas 70. panta 1. punkta b) apakšpunktu dalībvalstis ir atbildīgas par darbības programmu vadību un kontroli un it īpaši tās novērš, konstatē un izlabo “pārkāpumus” un atgūst nepamatoti izmaksātās summas.

20. Minētās regulas 2. panta 7. punktā “neatbilstība” tostarp saistībā ar ERAF ir definēta kā jebkurš Savienības tiesību aktu pārkāpums, kas noticis saimnieciskās darbības vai bezdarbības dēļ un kas rada vai varētu radīt kaitējumu Eiropas Savienības vispārējam budžetam, prasot no vispārējā budžeta segt nepamatotu izdevumu daļu¹⁹. Tiesa it īpaši ir precizējusi, ka šāds

¹⁶ Proti, man šķiet, ka “neatbilstības” jēdziens ietver jebkādu Savienības un valsts noteikumu (skat. šo secinājumu 21. punktu), tostarp to, kas reglamentē “krāpšanas” jēdzienu, pārkāpumu. Turklāt pēdējais minētais jēdziens obligāti ietver tišu rīcību vai bezdarbību un krimināltiesiska rakstura konstatējumu, savukārt izskatāmajā lietā šādi fakti, kā tos izklāstījusi iesniedzējtiesa, nav minēti.

¹⁷ Savukārt pārējām iesniedzējtiesas minētajām tiesību normām, proti, Regulas Nr. 1828/2006 27. panta c) punktam, PIF konvencijas 1. pantam un Direktīvas 2017/1371 3. panta 2. punkta b) apakšpunktam, šajā ziņā nav nozīmes, jo tās attiecas uz “krāpšanas” jēdzienu.

¹⁸ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, *Elme Messer Metalurgs* (C-743/18, EU:C:2020:767, 46. punkts un tajā minētā judikatūra). Regulas Nr. 1083/2006 65. apsvērumā ir precizēts, ka saskaņā ar subsidiaritātes principu un proporcionalitātes principu galvenajai atbildībai par intervences īstenošanu un kontroli vajadzētu būt dalībvalstīm.

¹⁹ Tāpat Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punktā būtībā ir noteikts, ka “pārkāpums” nozīmē Savienības tiesību normas pārkāpumu, kuru rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Savienības budžetam vai tās pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Savienības vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus. Jāprecizē, ka Regulā Nr. 2988/95, kā tas izriet no Tiesas judikatūras, tiek vienīgi noteikti vispārīgi noteikumi par kontroli un sankcijām Savienības finanšu interešu aizsardzības nolūkā un ka nepareizi izmantotu līdzekļu atgūšana ir jāveic, pamatojoties uz citiem noteikumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț* un *Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tādējādi, lai gan “neatbilstības” jēdzienam Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta un Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punkta izpratnē ir jāsniedz vienvērtīga interpretācija, [jo] abas attiecīgās regulas ir daļa no vienas un tās pašas sistēmas, kas nodrošina Savienības līdzekļu labu pārvaldību un tās finanšu interešu aizsardzību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț* un *Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 34. punkts), šis jēdziens izskatāmajā lietā ir jāinterpretē galvenokārt atbilstoši Regulai Nr. 1083/2006.

pārkāpums pastāv, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, pirmkārt, ir pārkāptas Savienības tiesības, otrkārt, šī pārkāpuma pamatā ir saimnieciskās darbības subjekta darbība vai bezdarbība, un, treškārt, Savienības budžetam ir radīts vai varētu tikt radīts kaitējums²⁰.

21. Šajā ziņā attiecībā, pirmām kārtām, uz *Savienības tiesību pārkāpuma* esamību no Regulas Nr. 1083/2006 9. panta 5. punkta izriet, ka Savienībai no saviem fondiem ir jāfinansē tikai tās darbības, kas veiktas pilnībā saskaņā ar Savienības tiesībām, tostarp noteikumiem publisko iepirkumu jomā²¹. Tiesa arī ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkts attiecas ne tikai uz kādas Savienības tiesību normas pārkāpumu, bet arī uz to valsts tiesību normu pārkāpumiem, kuras ir piemērojamas no struktūrfondiem finansētajām darbībām, tādējādi veicinot Savienības tiesību pareizu piemērošanu saistībā ar tādu projektu pārvaldību, kurus finansē šie fondi²².

22. Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par pārkāpto tiesību normu identifikāciju, jāatgādina, ka līgumslēdzējām iestādēm saskaņā ar Direktīvas 2004/18 2. pantu un attiecīgajām valsts tiesību normām ir jānodrošina saimnieciskās darbības subjektiem vienlīdzīga attieksme un jārikojas pārskatāmi. Turklāt no Tiesas iedibinātās judikatūras par publiskajiem iepirkumiem izriet, ka līgumslēdzējai iestādei attiecībā uz pretendentiem jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips²³.

23. Kā norāda Komisija, dažām ANAS amatpersonām pārmestā rīcība, proti, maksājumu pieņemšana no izraudzītā uzņēmuma, lai tam veicinātu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, manuprāt, ir vismaz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums iepirkuma procedūrā²⁴ neatkarīgi no tā, vai faktiski tika izkropļota attiecīgā iepirkuma procedūra²⁵.

24. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu līgumslēdzējai iestādei ir jāizslēdz no dalības iepirkuma procedūrā ikviens saimnieciskās darbības subjekts, kas ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā. Uzskatu, ka šāds fakultatīvs izslēgšanas pamats, kas paredzēts Itālijas tiesībās Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunktā, ja to ir apstiprinājusi iesniedzējtiesa, ietver pārkāpumu šo secinājumu 21. punktā minētās judikatūras izpratnē²⁶.

25. Otrkārt, iesniedzējtiesa pauž šaubas par pierādījumu apjomu, kas ir jāsniedz, lai pierādītu pārkāpuma un tādējādi neatbilstības esamību, uzsverot, ka izskatāmajā lietā pierādījums apstrīdētajai rīcībai un tās ietekmei uz līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu nav pilnībā pierādīts.

²⁰ Skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, *Elme Messer Metalurgs* (C-743/18, EU:C:2020:767, 51. punkts).

²¹ Skat. spriedumu, 2017. gada 6. decembris, *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere* (C-408/16, EU:C:2017:940, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

²² Skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, *Elme Messer Metalurgs* (C-743/18, EU:C:2020:767, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

²³ Skat. spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Komisija/CAS *Succhi di Frutta* (C-496/99 P, EU:C:2004:236, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁴ Skat. Direktīvas 2004/18 2. pantu "Iepirkuma principi", saskaņā ar kuru līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārrēdzami, kā arī judikatūru, saskaņā ar kuru līgumslēdzējai iestādei pret pretendentiem ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips (skat. spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Komisija/CAS *Succhi di Frutta*, C-496/99 P, EU:C:2004:236, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁵ Turklāt jau laikus norādīšu – lai konstatētu "neatbilstību" Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta izpratnē, nav jāsniedz nekāds pierādījums saņēmēja tišam nodomam vai nolaidībai, jo ir iespējams uz ANAS attiecināt "objektīvu" atbildību, pamatojoties uz tās amatpersonu atbildību, kā to paskaidrošu šo secinājumu 30. punktā un 32. zemsvītras piezīmē.

²⁶ Ciktāl izskatāmajā lietā ir piemērojams Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunkts, kas nešķiet acīmredzami (šajā ziņā skat. otrā prejudiciālā jautājuma izvērtējumu).

26. Šajā ziņā pietiek konstatēt, ka tad, ja attiecīgā joma Savienības tiesību normās nav regulēta, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka procesuālie noteikumi tādu prasību celšanai tiesā, kuru mērķis ir nodrošināt tādu tiesību aizsardzību, kas personām izriet no Savienības tiesībām, tostarp pierādījumu apmēru, lai konstatētu neatbilstību, ar nosacījumu, ka šie noteikumi atbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem²⁷.

27. Šī pieeja, kas jau prevalē attiecībā uz šo secinājumu 22. punktā minētajiem vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principiem, ir skaidri atzīta Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā, ar ko – ja pieņem, ka tas ir piemērojams izskatāmajā lietā²⁸, – līgumslēdzējai iestādei ir atļauts no dalības iepirkumā izslēgt ikvienu saimnieciskās darbības subjektu, kas ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā, kurš apstiprinājies “jebkāda veidā”, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt²⁹.

28. Šajā gadījumā tikai norādīšu, kā to pamatoti uzsver Komisija, ka izslēgšana nopietna ar profesionālo darbību saistīta pārkāpuma dēļ jāveic nevis automātiski, bet jābalsta uz neprofesionālas rīcības autonomu konstatējumu, ko sniegusi līgumslēdzēja iestāde, pamatojoties uz jebkāda veida pierādījumiem un attiecīgā gadījumā uz kriminālprocesā iegūtajiem pierādījumiem. Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka tiesas nolēmums, pat ja tas vēl nav kļuvis galīgs, ņemot vērā tā priekšmetu, var būt atbilstošs pamats, kas ļauj līgumslēdzējai iestādei pamatot smaga ar profesionālo darbību saistīta pārkāpuma esamību, jo par tās lēmumu katrā ziņā varēs veikt pārbaudi tiesā³⁰. Tādi paši apsvērumi, manuprāt, ir piemērojami šo secinājumu 22. punktā minētajiem vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principiem.

29. Otrām kārtām, izskatāmajā lietā netiek apstrīdēts, ka šāda piemērojamo Savienības tiesību vai valsts tiesību pārkāpuma pamatā jābūt *saimnieciskās darbības subjekta darbībai vai bezdarbībai*.

30. Katrā ziņā jānorāda, ka ANAS ir “saimnieciskās darbības subjekts”³¹ un ka jēdzienā “darbība vai bezdarbība” nav jābūt iekļautam subjektīvam elementam. Tiesa ir norādījusi – lai gan Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punktā iekļautā “neatbilstības” jēdziena definīcijā nav nekāda precizējuma par attiecīgā saņēmēja rīcības tīšu vai nolaidīgu raksturu, šādu raksturu nevar uzskatīt par neatņemamu sastāvdaļu, lai konstatētu neatbilstību šīs tiesību normas izpratnē³².

²⁷ Pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 22. novembris, *Cuadrench Moré* (C-139/11, EU:C:2012:741, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁸ Proti, kā jau esmu norādījis šo secinājumu 26. zemsvītras piezīmē, šaubos, ka šī tiesību norma (vai precīzāk – transponējošā valsts tiesību norma, proti, Lēģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunkts) ir piemērojama izskatāmajā lietā.

²⁹ Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi – lai konstatētu profesionālās ētikas pārkāpumu Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta izpratnē, nav nepieciešams likumīgā spēkā stāties spriedums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 13. decembris, *Forposta un ABC Direct Contact* (C-465/11, EU:C:2012:801, 28. punkts), un 2017. gada 20. decembris, *Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani un Guerrato* (C-178/16, EU:C:2017:1000, 44. punkts).

³⁰ Skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani un Guerrato* (C-178/16, EU:C:2017:1000, 47. punkts).

³¹ Regulas Nr. 1828/2006 27. panta a) punktā “uzņēmējs” [jeb “saimnieciskās darbības subjekts”] ir ikviena fiziska vai juridiska persona vai cita vienība, kas piedalās fondu sniegtā atbalsta īstenošanā, izņemot dalībvalsti, kas īsteno valsts varu.

³² Šajā nozīmē skat. 2020. gada 1. oktobra spriedumu *Elme Messer Metalurgs* (C-743/18, EU:C:2020:767), kurā, ņemot vērā, pirmkārt, Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta (59.–62. punkts) kontekstuālo interpretāciju un, otrkārt, šīs regulas teleoloģisko interpretāciju (63. punkts) un precizējot, ka pienākums atdot labumu, kas neatbilstības dēļ ir nepamatoti saņemts, ir nevis sods, bet gan tikai sekas konstatējumam – ka nosacījumi, kas vajadzīgi, lai iegūtu no Savienības tiesiskā regulējuma izrietošo labumu, nav tikuši ievēroti –, kura rezultātā šis iegūtais labums kļūst nepamatots (64. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), Tiesa būtībā secināja, ka tas neliedz uzskatīt šādu pārkāpumu par “neatbilstību” Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta izpratnē, jo šādas neatbilstības esamība nav atkarīga no tā, vai tiek pierādīts tīšums vai nolaidība atbalsta saņēmēja rīcībā (65. punkts). Turklāt, runājot par iespējamu “objektīvas” atbildības, kuras pamatā ir tās amatpersonu atbildība, noteikšanu ANAS, Tiesa arī ir precizējusi, ka Savienības tiesības balstās uz premisu, ka juridiskās personas darbojas ar savu pārstāvju starpniecību, un ka darbība, kas nesader ar pēdējo minēto personu profesionālo ētiku, tādējādi var būt atbilstošs faktors, lai izvērtētu uzņēmuma profesionālo ētiku (skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani un Guerrato*, C-178/16, EU:C:2017:1000, 34. punkts).

31. Trešām kārtām, runājot par šīs bezdarbības dēļ *Savienības budžetam nodarītajiem zaudējumiem*, no Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta izriet, ka fonda atbalstītajām darbībām piemērojamo Savienības tiesību vai valsts tiesību pārkāpums ir “neatbilstība” šīs tiesību normas izpratnē, ja tas rada vai varētu radīt kaitējumu Eiropas Savienības vispārējam budžetam, prasot no vispārējā budžeta segt nepamatotu izdevumu daļu.

32. Iesniedzējtiesa uzsver, ka izskatāmajā lietā nav pierādīts, ka Savienības budžetam ir radīts kaitējums.

33. Tomēr Tiesa šo tiesību normu ir interpretējusi tādējādi, ka līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noteikumu neievērošana ir neatbilstība minētās tiesību normas izpratnē, ciktāl nevar tikt izslēgta iespējama šī pārkāpuma ietekme uz attiecīgā fonda budžetu, [tāpēc] konkrētas finansiālas ietekmes esamība nav jāpierāda³³.

34. Šajā gadījumā uzskatu, ka iesniedzējtiesas minētā rīcība, kas vismaz izraisa vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principu pārkāpumu, var prettiesiski izkropļot attiecīgo iepirkuma procedūru, radot priekšrocību izraudzītajam uzņēmumam. Tomēr, [lai arī] nav jāpierāda reālu finansiālu zaudējumu esamība, nevar izslēgt, ka šādas rīcības neesamības gadījumā līguma slēgšanas tiesības varētu tikt piešķirtas citam pretendenta vai ar Savienības budžetam labvēlīgākiem nosacījumiem; tas saskaņā ar iepriekšējā punktā minēto judikatūru ir trešais nosacījums, kas norādīts šo secinājumu 20. punktā minētajā judikatūrā.

35. Noslēgumā uz pirmo prejudiciālo jautājumu ierosinu atbildēt, ka Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkts un 70. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka rīcībai, kas saskaņā ar kompetento iestāžu vērtējumu var dot priekšrocību saimnieciskās darbības subjektam līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir piemērojams “neatbilstības” jēdziens un parasti tas nozīmē nepamatoti iegūtās priekšrocības atsaukšanu, ja nevar izslēgt iespēju, ka šī rīcība var ietekmēt attiecīgā fonda budžetu.

Par otro prejudiciālo jautājumu

36. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktam ir pretrunā tāda tiesību norma kā Lēģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunkts, ar ko nav atļauts no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras izslēgt saimnieciskās darbības subjektu, kas ir mēģinājis ietekmēt līgumslēdzējas iestādes lēmumu pieņemšanas procedūru, it īpaši, ja tas ir izpaudies kā mēģinājums uzpirkt konkursa komisijas locekļus.

37. Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts attiecas uz pretendenta izslēgšanas no iepirkuma procedūras pamatiem, un tajā ir noteikts, ka dalību publiskā iepirkuma procedūrā var atteikt tādām saimnieciskās darbības subjektam, kas ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā, kurš apstiprinājies jebkādā veidā, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt.

³³ Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* (C-406/14, EU:C:2016:562, 44. un 45. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra); 2017. gada 6. decembris, *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere* (C-408/16, EU:C:2017:940, 60. un 61. punkts), un 2020. gada 1. oktobris, *Elme Messer Metalurgs* (C-743/18, EU:C:2020:767, 67. punkts).

38. Transponējot šo tiesību normu Itālijas tiesībās, ar Legīslatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunktu it īpaši ir izslēgta dalība koncesiju un publisku būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu piešķiršanas procedūrās personām, kuras izdarījušas nopietnu pārkāpumu saistībā ar viņu profesionālo darbību, kas ir konstatēts, pamatojoties uz līgumslēdzējas iestādes rīcībā esošiem pierādījumiem.

39. Lai gan iesniedzējtiesa šo tiesību normu interpretē tādējādi, ka tā liedz izslēgt no iepirkuma procedūras saimnieciskās darbības subjektu, kurš ir mēģinājis ietekmēt līgumslēdzējas iestādes lēmumu pieņemšanas procesu, it īpaši ar korupcijas mēģinājumiem, Itālijas valdība un Komisija, šķiet, uzskata, ka saskaņā ar Itālijas judikatūru un administratīvo praksi, gluži pretēji, ar minēto tiesību normu ir atļauts jēdzienā “smags pārkāpums” iekļaut mēģinājumus, kuru mērķis ir ietekmēt līgumslēdzējas iestādes lēmumu pieņemšanas procesu³⁴.

40. Šajā ziņā, pirmkārt, jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts likumdevējam ir rīcības brīvība paredzēt Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta transponēšanas noteikumus³⁵.

41. Otrkārt, man šķiet, ka Legīslatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunkta formulējums tāpat kā Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts ir ļoti plašs un jēdziens “smags profesionālās ētikas pārkāpums, kas apstiprinājies jebkādā veidā” būtībā ir tulkojams ar analogisku jēdzienu “nopietns pārkāpums saistībā ar savu profesionālo darbību, kas ir apstiprinājies jebkādā veidā”³⁶; tam jāpievieno Komisijas minētais apstāklis, ka attiecīgo tiesību normu tās plašā formulējuma dēļ var viegli interpretēt atbilstoši tiesību normai, ko tā transponē³⁷.

42. Tādējādi, nevēloties iejaukties iesniedzējtiesas kompetencē interpretēt valsts tiesības, manuprāt, transponējošās tiesību normas interpretācija ir saderīga ar transponēto tiesību normu³⁸.

³⁴ Komisija uzskata, ka *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) judikatūra, ko minējusi iesniedzējtiesa (2017. gada 4. decembra spriedums Nr. 5704), neļauj izdarīt tās iecerēto secinājumu. Itālijas valdība savas interpretācijas pamatojumam min citu *Consiglio di Stato* (Valsts padome) judikatūru (2015. gada 20. novembra spriedums Nr. 5299), kā arī Valsts korupcijas apkarošanas iestādes lēmumu un pamatnostādnes, kas esot pretrunā iesniedzējtiesas piedāvātajai interpretācijai.

³⁵ Saskaņā ar šo judikatūru Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā nav paredzēts, ka tajā norādītie izslēgšanas pamati visā Savienībā būtu jāpiemēro vienveidīgi, jo dalībvalstīm ir tiesības šos izslēgšanas pamatus vai nu nepiemērot vispār, vai arī valsts tiesiskajā regulējumā iekļaut ar dažādu stingruma pakāpi, kas var atšķirties atkarībā no situācijas, ņemot vērā valsts līmenī pastāvošus juridiska, ekonomiska vai sociāla rakstura apsvērumus (skat. spriedumu, 2016. gada 14. decembris, *Connexion Taxi Services*, C-171/15, EU:C:2016:948, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

³⁶ Jānorāda, ka Legīslatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunktā ir pārņemts tas pats jēdziens (“smags pārkāpums”), kas lietots Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta itāļu valodas versijā, savukārt citās šīs tiesību normas valodu versijās ir lietots cits jēdziens, kas attiecas uz “vainu” (piemēram, “*faute grave*” franču valodas versijā vai “*grave professional misconduct*” angļu valodas versijā [“vaina” latviešu valodas versijā]).

³⁷ Proti, valsts tiesībām atbilstīgas interpretācijas prasība, kas ir jāievēro valsts tiesību interpretācijas *contra legem* robežās (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2022. gada 28. aprīlis, *Phoenix Contact*, C-44/21, EU:C:2022:309, 50. punkts un tajā minētā judikatūra), ietver valsts tiesu pienākumu vajadzības gadījumā mainīt iedibināto judikatūru, ja tā ir balstīta uz valsts tiesību interpretāciju, kas nav saderīga ar direktīvas mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 28. aprīlis, *Phoenix Contact*, C-44/21, EU:C:2022:309, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

³⁸ Šis apsvērumus neietekmē principu, saskaņā ar kuru valsts tiesību normas tvērums ir jānosaka, ņemot vērā valsts tiesu sniegto interpretāciju (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2009. gada 12. novembris, Komisija/Spānija, C-154/08, nav publicēts, EU:C:2009:695, 125. punkts); tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ņemot vērā iepriekšējā zemsvērtas piezīmē minēto judikatūru. Tomēr šajā ziņā Tiesa būtībā ir precizējusi, ka nav jāņem vērā atsevišķi vai izteiktu mazākuma nostāju ietveroši tiesu nolēmumi tās judikatūras kontekstā, kurai raksturīga cita ievirze, vai arī interpretācija, ko ir noraidījusi valsts augstākā tiesa, savukārt ir jāņem vērā būtiska judikatūrā sniegtā interpretācija, kuru minētā augstākā tiesa nav noraidījusi vai pat drīzāk ir to apstiprinājusi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 9. decembris, Komisija/Itālija, C-129/00, EU:C:2003:656, 31. un 32. punkts).

43. Turklāt valsts tiesas uzdotā jautājuma atbilstība nav acīmredzama, jo no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem skaidri neizriet, ka “neatbilstība”, ko šajā gadījumā bija konstatējušas kompetentās iestādes, ir Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta – kas transponēts ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 38. panta 1. punkta f) apakšpunktu – pārkāpums, kura dēļ līgumslēdzējai iestādei būtu jāizslēdz no iepirkuma procedūras pretendents, kurš minētajā procedūrā ir kļuvis par izraudzīto pretendentu³⁹. Proti, kā uzsver Komisija, izskatāmajā lietā ir grūti iedomāties, ka ANAS bija pieļāvusi “neatbilstību”, neizslēdzot attiecīgo pretendentu no dalības iepirkuma procedūrā nopietna ar profesionālo darbību saistīta pārkāpuma dēļ, kas tika atklāts pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas.

44. Tomēr jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi atbilstoši pašas noteiktajam tiesiskajam regulējumam un faktiskajiem apstākļiem, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums⁴⁰ un ka izskatāmajā lietā nav acīmredzami, ka lūgtajai attiecīgās Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekādas saiknes ar realitāti vai pamatlietas priekšmetu.

45. Noslēgumā uz otro prejudiciālo jautājumu ierosinu atbildēt, ka Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka principā, ņemot vērā pienākumu interpretēt valsts tiesības atbilstoši šīs tiesību normas mērķiem, tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir izslēgta jebkāda dalība koncesiju un publisku būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu piešķiršanas procedūrās personām, kuras ir izdarījušas nopietnu pārkāpumu saistībā ar viņu profesionālo darbību, un tas ir konstatēts, pamatojoties uz līgumslēdzējas iestādes rīcībā esošiem pierādījumiem.

Par trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu

46. Ar trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu, kas jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai “neatbilstības” gadījumā pirmajā un otrajā prejudiciālajā jautājumā minētās tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tām dalībvalstīm vienmēr ir noteikts pienākums piemērot finanšu korekcijas likmi 100 % apmērā, un noliedzošas atbildes gadījumā – kādi ir kritēriji, lai noteiktu šo korekcijas likmi saskaņā ar šiem noteikumiem un samērīguma principu.

47. It īpaši šī tiesa šaubās par finanšu korekcijas likmes 100 % apmērā piemērošanas saderību ar iepriekš minētajiem noteikumiem un principiem, jo attiecīgās subsīdijas tika piešķirtas būvdarbiem, kuru veikšanai ir tiesības saņemt Eiropas finansējumu, un šie būvdarbi tika pabeigti. Tā jautā, vai šī finanšu korekcija drīzāk būtu jānosaka, ņemot vērā Savienības vispārējam budžetam radīto mantisko kaitējumu, un vai konstatēto nepilnību dēļ radītās finanšu sekas⁴¹ var noteikt pēc vienotas likmes, piemērojot kritērijus, kas minēti 2013. gada pamatnostādņu 2. sadaļā iekļautajā tabulā⁴².

³⁹ Savukārt, šķiet, šāda neatbilstība drīzāk ir vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principu pārkāpums (skat. šo secinājumu 21.–24. punktu).

⁴⁰ Skat. it īpaši spriedumu, 2022. gada 1. augusts, *Vyriausioji tarnybinės etikos komisija* (C-184/20, EU:C:2022:601, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴¹ Precizitātes labad jānorāda, ka, minot Regulas Nr. 1083/2006 98. pantu, kas attiecas uz *dalībvalstu* piemērotajām finanšu korekcijām, šī tiesa atsauca uz “attiecīgajā darbības programmā konstatēto nepilnību apjomu un finansiāl[ajām] sekām”, kuras minētas šīs regulas 99. panta 3. punktā, kas attiecas uz *Komisijas* piemērotajām finanšu korekcijām, savukārt iepriekš minētā 98. panta 2. punktā ir minēti “Fondam nodarīt[ie] finansiāl[ie] zaudējum[i]”.

⁴² Lēmuma C(2013) 9527 pielikumā, kā precizēts tā 1. pantā, ir noteiktas Pamatnostādnes par tādu finanšu korekciju noteikšanu, kuras publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumā Komisija veic attiecībā uz izdevumiem, ko finansē Savienība saskaņā ar dalīto pārvaldību 2007.–2013. un 2014.–2020. gadam. Tā 2. pantā ir piebilsts, ka Komisija piemēro šīs pamatnostādnes, ar ko ir aizstātas iepriekšējās pamatnostādnes par plānošanas periodu 2000.–2006. un 2007.–2013. gadam, veicot finanšu korekcijas saistībā ar neatbilstībām, kas tika konstatētas pēc minētā lēmuma pieņemšanas.

48. Saskaņā ar Regulas Nr. 1083/2006 98. panta 1. un 2. punktu, ja tiek konstatētas neatbilstības, dalībvalstīm ir jāveic vajadzīgās finanšu korekcijas, kas izpaužas kā visa vai daļēja valsts ieguldījuma darbības programmā atcelšana, un jānosaka korekcijas summa, kas ir jāpiemēro, ņemot vērā trīs kritērijus, proti, konstatētās neatbilstības būtību un nopietnību un ar to saistītos attiecīgajam fondam nodarītos finansiālos zaudējumus. Turklāt, ja runa ir par konkrētu, nevis sistemātisku neatbilstību, Tiesas judikatūrā ir precizēts, ka pēdējā minētā prasība obligāti prasa pārbaudīt katru gadījumu, ņemot vērā katras lietas visus atbilstošos apstākļus, ievērojot vienu no šiem trim kritērijiem⁴³.

49. Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu, vai ikviena neatbilstība uzliek pienākumu piemērot finanšu korekcijas likmi 100 % apmērā, uzskatu, ka šāda interpretācija nepārprotami būtu pretrunā iepriekšējā punktā minētajiem principiem un judikatūrai, ar ko tiek prasīts, ka, nosakot finanšu korekciju neatbilstības dēļ, dalībvalstīm ir jāņem vērā visi lietas apstākļi, tostarp neatbilstības ietekme uz subsīdiju piešķiršanu un būvdarbu veikšanu, kam var tikt piešķirts finansējums⁴⁴.

50. Tomēr šis secinājums, manuprāt, nenozīmē pienākumu jebkuros apstākļos noteikt finanšu korekciju tikai attiecībā uz konkrētajam fondam nodarītajiem zaudējumiem. Proti, ir tādas situācijas, kurās neatbilstību konstatēšanas gadījumā riskam ciest zaudējumus, kas tiek ierobežoti līdz daļai, kuru skar neatbilstība, nav preventīvas ietekmes. Šādās situācijās visa finansējuma atsauksana var būt samērīga neatkarīgi no jebkādiem pierādījumiem par attiecīgajam fondam nodarīto zaudējumu esamību⁴⁵, un tam, ka subsidētais projekts galu galā ir ticis īstenots, šajā ziņā nav izšķirošas nozīmes⁴⁶.

51. Šajā gadījumā uzskatu, ka uzpirkšanas darbības vai mēģinājumi, kuros bija iesaistīti konkursa komisijas locekļi, var būt sevišķi smags un nosodāms pārkāpums⁴⁷ neatkarīgi no pierādījumiem, kas tika iegūti par to finanšu ietekmi uz Savienības budžetu, tādējādi šāda rīcība principā var izraisīt ieguldījuma korekciju 100 % apmērā, kas ir jāveic, jāvērtē un jāpamato valsts kompetentajai pārvaldes iestādei iesniedzējtiesas uzraudzībā, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un ievērojot samērīguma principu.

52. Otrkārt, attiecībā uz finanšu korekcijas summas aprēķinu jāatgādina, ka iesniedzējtiesas minētajās 2013. gada pamatnostādņēs, ciktāl tajās paredzēts noteikt finanšu korekcijas, kuras publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas gadījumā Komisija piemēro Savienības finansētajiem izdevumiem saistībā ar dalītu pārvaldību, var rast arī norādījumus tad, kad dalībvalstis pašas novērš neatbilstības, taču šīs pamatnostādnes nav tām saistošas⁴⁸. Šo

⁴³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* (C-406/14, EU:C:2016:562, 48. punkts).

⁴⁴ Varētu piebilst, ka pienākums “automātiski” atsaukt visu subsīdiju *de facto* būtu sods, kas ir pretrunā šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmē minētajai judikatūrai, saskaņā ar kuru pienākums atmaksāt nepamatotu priekšrocību, kas saņemta neatbilstības dēļ, nav sods.

⁴⁵ Piemēram, lietā, kura attiecās uz ieguldījuma finansējumu no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) un kurā ar nepatiesu informāciju saistīta neatbilstība attiecās tikai uz ieguldījuma daļu (proti, 28 %), Tiesa secināja, ka iespēja sodīt par neatbilstību, nevis samazinot atbalsta summu atbilstoši šai neatbilstībai, bet pilnībā atsaucot atbalstu, bija vienīgais pasākums, kas varēja radīt atturošu ietekmi, kura nepieciešama ELVGF līdzekļu pareizai pārvaldībai (skat. spriedumu, 2002. gada 24. janvāris, *Conserve Italia*/Komisija, C-500/99 P, EU:C:2002:45, 101. punkts). Šajā pašā lietā ģenerāladvokāts precizēja – ja saņēmējs, kurš rīkojas prettiesiski, riskētu zaudēt tikai to atbalsta daļu, uz kuru attiecas viņa prettiesiskā rīcība, tas būtu pamudinājums uz krāpšanu (ģenerāladvokāta Z. Albēra [S. Alber] secinājumi lietā *Conserve Italia*/Komisija, C-500/99 P, EU:C:2001:415, 94. un 97. punkts).

⁴⁶ Kā izriet no Vispārējās tiesas judikatūras, apstākļi, ka finansējuma saņēmējs nepilda visus viņam uzliktos pienākumus, parasti attaisno Savienības finanšu atbalsta pārskatīšanu, un ar to vien, ka projekts ir īstenots, nepietiek, lai attaisnotu šī atbalsta piešķiršanu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 13. jūlijs, *Griekija/Komisija*, T-81/09, nav publicēts, EU:T:2011:366, 68. punkts un tajā minētā judikatūra, apstiprināts ar rīkojumu, 2012. gada 10. oktobris, *Griekija/Komisija*, C-497/11 P, nav publicēts, EU:C:2012:625).

⁴⁷ Tas, ka Eiropas līdzekļus saņēma un izmantoja saimnieciskās darbības subjekts, kam nepamatoti tika dota priekšrocība, izraisa Savienības finanšu interešu nopietnu aizskārums, ciktāl līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir pārkāpti brīvās konkurences un vienlīdzīgas attieksmes principi.

⁴⁸ 2013. gada pamatnostādņu 1.1. punkta pēdējā daļā dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir ieteikts ievērot tos pašus kritērijus un likmes tad, kad to dienesti korigē konstatētās neatbilstības, ja vien tās nepiemēro stingrākus noteikumus.

pamatnostādņu 1.3. punkta par kritērijiem, kas attiecas uz piemērojamām koriģēšanas likmēm, pirmajā daļā it īpaši ir paredzēta virkne korekciju (5 %, 10 %, 25 % un 100 % apmērā), kuras piemērojamas ar iepirkumu saistītajiem izdevumiem, atkarībā no neatbilstības smaguma un samērīguma principa, ja nav iespējams precīzi skaitliski noteikt ar attiecīgo iepirkuma līgumu saistītās finansiālās sekas. Šī punkta otrajā daļā ir precizēts, ka neatbilstības smagums un finansiālā ietekme uz Savienības budžetu tiek vērtēta, ņemot vērā konkurences līmeni, pārskatāmību un vienlīdzīgu attieksmi, uzskatot pārkāpumu par smagu, ja attiecīgajai neatbilstībai ir atturoša iedarbība uz iespējamiem pretendentiem vai tā izraisa iepirkuma līguma piešķiršanu citam pretendentam, nevis tam, kam būtu jāpiešķir līguma slēgšanas tiesības. Nedaudz tālāk šajā punktā it īpaši ir paredzēts neveikt nekādas korekcijas, ja neatbilstība ir tikai formāla un tai nav nekādas reālas vai iespējamās ietekmes (trešā daļa), savukārt finanšu korekciju 100 % apmērā var piemērot nopietnākajos gadījumos, ja neatbilstība labvēlīgi ietekmē vienu vai vairākus pretendentes vai kandidātus vai arī tad, ja neatbilstība ir saistīta ar krāpšanu, ko ir konstatējusi kompetentā administratīvā iestāde vai tiesa (sestā daļa).

53. Tādējādi šajās pamatnostādnēs iesniedzējtiesai ir sniegti atbilstoši finanšu korekcijas apmēra aprēķināšanas kritēriji, lai to noteiktu, ņemot vērā Savienības vispārējam budžetam nodarītos finansiālos zaudējumus Regulas Nr. 1083/2006 98. panta 2. punkta izpratnē⁴⁹.

54. Noslēgumā uz trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu ierosinu atbildēt, ka Regulas Nr. 1083/2006 98. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja valsts kompetentajām iestādēm neatbilstības šīs regulas 2. panta 7. punkta izpratnē esamības dēļ ir sistemātiski jāveic finanšu korekcija, piemērojamās korekcijas apmērs jānosaka, ievērojot samērīguma principu, ņemot vērā visus atbilstošos konkrētos apstākļus, proti, konstatētās neatbilstības būtību un smagumu, kā arī attiecīgajam fondam nodarītos finansiālos zaudējumus, neuzliekot šīm iestādēm pienākumu katrā ziņā noteikt finanšu korekciju tikai tad, ja šim fondam ir nodarīti finansiāli zaudējumi, tādējādi īpaši smaga un nosodāma pārkāpuma gadījumā principā var noteikt korekciju 100 % apmērā no ieguldījuma neatkarīgi no pierādījumiem par jebkādu finansiālu ietekmi uz Savienības budžetu.

Secinājumi

55. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Tribunale amministrativo per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Padomes Regulas (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu Nr. 1260/1999, 2. panta 7. punkts un 70. panta 1. punkta b) apakšpunkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

rīcībai, kas saskaņā ar kompetento iestāžu vērtējumu var dot priekšrocību saimnieciskās darbības subjektam līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir piemērojams “neatbilstības” jēdziens un parasti tas nozīmē nepamatoti iegūtās priekšrocības atsaukšanu, ja nevar izslēgt iespēju, ka šī rīcība var ietekmēt attiecīgā fonda budžetu.

⁴⁹ Iesniedzējtiesa kļūdaini atsaucas uz šīs regulas 98. panta 3. punktu.

- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

principā, ņemot vērā pienākumu interpretēt valsts tiesības atbilstoši šīs tiesību normas mērķiem, tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir izslēgta jebkāda dalība koncesiju un publisku būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu piešķiršanas procedūrās personām, kuras ir izdarījušas nopietnu pārkāpumu saistībā ar viņu profesionālo darbību, un tas ir konstatēts, pamatojoties uz līgumslēdzējas iestādes rīcībā esošiem pierādījumiem.

- 3) Regulas Nr. 1083/2006 98. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tad, ja valsts kompetentajām iestādēm, konstatējot “neatbilstību” Regulas Nr. 1083/2006 2. panta 7. punkta izpratnē, ir sistemātiski jāveic finanšu korekcija, piemērojamās korekcijas apmērs jānosaka, ievērojot samērīguma principu, ņemot vērā visus atbilstošos konkrētos apstākļus, proti, konstatētās neatbilstības būtību un smagumu, kā arī attiecīgajam fondam nodarītos finansiālos zaudējumus, neuzliekot šīm iestādēm pienākumu katrā ziņā noteikt finanšu korekciju tikai tad, ja šim fondam ir nodarīti finansiāli zaudējumi, tādējādi īpaši smaga un nosodāma pārkāpuma gadījumā principā var noteikt korekciju 100 % apmērā no ieguldījuma neatkarīgi no pierādījumiem par jebkādu finansiālu ietekmi uz Savienības budžetu.